

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BIJENGEBRAGT

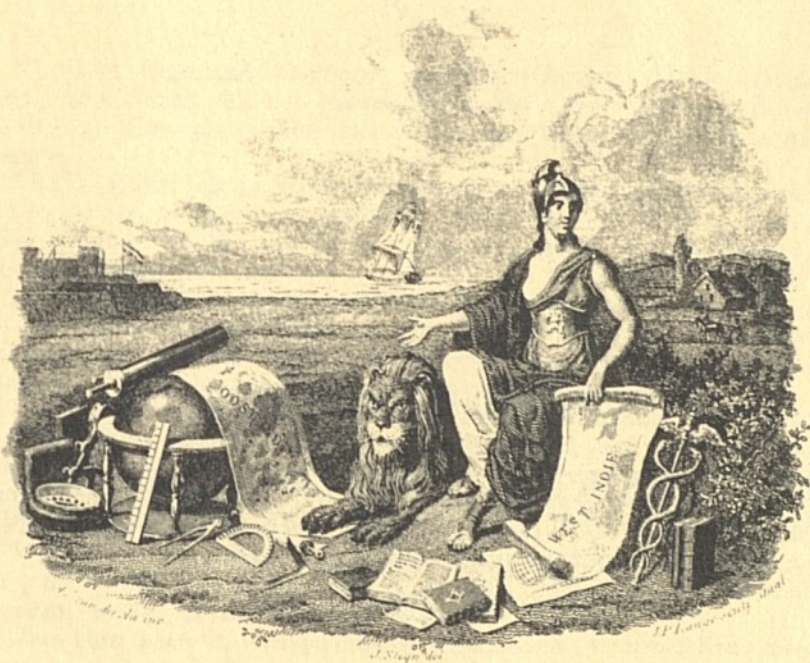
DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

ACHTSTE DEEL.

N. O.

T. Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN

1846.

gebrandschat, en toen de vestingen, door FILIPS VAN BOURGONDIË, den zeven en vijftigsten Bisschop, in 1518, geslecht waren, wierpen zich in 1622 de Spanjaarden, die zich hier gelegerd hadden, in de kerk, met oogmerk, om zich daarvan tegen de Staatschen, die hen te gemoet trokken, te bedienen. Deze kerk werd kort daarna eene prooi der vlammen, toen het stadje, door eenen geweldigen brand, groote schade leed.

Het wapen dezer gem. bestaat uit een schild van goud, met eene maagd, dragende in hare rechterhand een schild, beladen met eenen klimmenden leeuw van goud, en in de linkerhand een schild, met eenen arend van goud; het schild gedekt met eene gouden kroon.

OMMEN (AMBT-), gem. in *Zalland*, prov. *Overijssel*, arr. *Deventer*, kant. *Ommen* (5 k. d., 4 m. k., 5 s. d.); palende N. aan de gem. *Avereest* en *Stad-Ommen*, O. aan *Ambt-Hardenbergh* en den *Ham*, Z. aan *Hellendoorn*, W. aan *Dalfsen* en *Nieuw-Leusen*.

Deze gem. bestaat uit de twaalf buurs. *Archem*, *Arien*, *Beerse*, *Bestmen*, *Eerde*, *Gietmen*, *Junne*, *Lemele*, *Stegeren*, *Varssen*, *Vilsteren* en *Zeese*. Zij besloeg vroeger, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 19,119 bund., doch in 1856 zijn 2514 bund. van deze gem. tot *Avereest* overgegaan, zoo dat zij thans nog 16,605 bund. groot is. Men telt er 516 h., bewoond door 545 huisgez., uitmakende eene bevolking van 2100 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw en de veenderij.

Men vindt er vele veengronden, waarvan eenige in het voorjaar worden omgehakt, wordende deze bulten in het laatst van de maand Mei of in het begin van Junij, wanneer zij regt droog zijn, in brand gestoken, gelijk ook elders, in *Drenthe*, *Friesland*, enz. geschiedt, waarna er boekweit in gezaaid wordt, die onder den naam van veenboekweit bekend is.

De Herv., die hier ongeveer 1450 in getal zijn, en de 350 Christelijk Afscheidenen, die men er aantreft, behooren tot hunne respective gem. te *Ommen*.

De R. K., van welke er ongeveer 500 gevonden worden, worden tot de stat. van *Vilsteren-en-Ommen* gerekend.

Men heeft in deze gem. zeven scholen, als: ééne te *Arien*, ééne te *Beerse*, ééne te *Gietmen*, ééne te *Junne*, ééne te *Lemele*, ééne te *Stegeren* en ééne te *Varssen*. — Vroeger lag in deze gem. de havez. *Arendshorst*.

OMMEREN, heerl. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, distr. *Nijmegen*, arr. en kant. *Tiel*, gem. *Lienden*; palende N. aan *Ingen* en *Maurik*, O. aan *Lienden*, Z. aan de *Linge*, die haar van *Echteld* scheidt, W. aan de gem. *Tiel*.

Deze heerl. bevat het d. *Ommere*n, benevens eenige verstrooid liggende h., beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 642 bund. 64 v. r. 42 v. ell., waaronder 650 bund. belastbaar land. Men telt er 62 h., bewoond door 70 huisgez., uitmakende eene bevolking van 450 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw, aardappelenteelt, handel in fruitgewas, boter en varkens.

De inw., die allen Herv. zijn, onder welke men ruim 100 Ledematen telt, maken eene gem. uit, welke tot de klass. van *Tiel*, ring van *Ingen*, behoort.

Men heeft in deze heerl. eene, in het jaar 1840, geheel vernieuwde school, welke door een gemiddeld getal van 50 leerlingen bezocht wordt.

De heerl. *OMMEREN* behoorde van ouds, aan de Heeren van *Lienden*, en is in 1461 door *Johan*, Heer van *Ginnich*, mede aan den

Heer VAN CULENBORG verkocht. Wij vinden niet aangeteekend, wanneer die verkoop heeft plaats gehad. Het adell. geslacht van OMMEREN voerde *d'or au trois lions passans de sable, posés en pal* (d. i. van goud, met drie loopende leeuwen, van sabel (zwart), boven elkan- der staande), en doordien het zelfde wapen door het Geldersch geslacht VAN DEN STEENHUIZEN gevoerd werd, is het te denken, dat beiden tot denzelfden stam behoorden.

In het midden der vorige eeuw werd deze heerlijkheid bezeten door Mr. JAKOB NIKOLAAS VAN DEN STEEN, Heer van *Waijestein*, en Burge- meester der stad Tiel, in wiens geslacht zij tot nu toe verbleven is, zijnde zij thans een eigendom van den Heer DIEDERIK JACOB AREND GERHARD FRANÇOIS VAN DEN STEEN, woonachtig te Zoelen.

Het d. OMMEREN ligt 2 u. N. ten O. van Tiel, 7 u. N. W. van Nijmegen, in aangename en grasrijke weilanden, 20 min. W. van Lienden. Men telt er in de kom van het d. 12 h. en 60 indw.

De kerk, welke vóór de Reformatie aan den H. LAMBERT was toe- gewijd, is, even als de toren, in het jaar 1765, door de liefde- gaven van mildadige lieden, hersteld. De kerk werd destijds met twee koperen kroonen voorzien, en in den toren een slaand uurwerk geplaatst. In het jaar 1843 is de toren vernieuwd.

De kermis te OMMEREN valt in den eersten Zaterdag in September.

OMMERSCHANS, voorheen de SCHANS-TE-AVEREEST, voorm. schans, thans bedelaars- en strafkolonie van de Maatschappij van Weldadigheid, in *Zalland*, prov. *Overijssel*, arr. en 7 u. N. O. van *Deventer*, kant., gem. en 1 u. N. van *Ommen*.

Deze schans, welke aangelegd was, ten einde het stroopen der Span- jaarden te beletten, was in 1628 eene redoute, welke men in overwe- ging nam, om met vier bolwerken te vergrooten. Later is zij door den beroemden COEBOORN aanmerkelijk versterkt.

Toen, in het jaar 1787, de Raad van State aan de Staten van Overijssel weigerde dit gewest van het noodige geschut en van krijgs- behoeften te voorzien, waren de Leden van het Defensiewezen er op bedacht, om dien voorraad uit de OMMERSCHANS te bekomen. Te dien einde gaven zij last aan den Bevelhebber van het exercitiekorps te Zwolle, om een Kapitein, met een twintigtal Schutters, derwaarts te zenden, ten einde er tot nader order in bezetting te blijven. Een dergelijk bevel zonden zij naar Vollenhove, ten gevolge waarvan zich een Officier en twintig Schutters uit dat stadje mede derwaarts begaven, om zich onder de bevelen van den Zwolschen Kapitein te stellen. Voorts gelastten zij aan PRINS, Majoor en Kommies aan de OMMERSCHANS, het kommando aan dien Zwolschen Bevelhebber over te geven. De Majoor was echter niet te bewegen, om met zijne bezetting in de dienst en be- scherming der Staten van Overijssel over te gaan, en niet dan gedwon- gen gaf hij de sleutels over. Eenige der soldaten en artilleristen traden in de voorgeslagen nieuwe dienst. De voorraad van krijgstuig en krijgsbehoefden bestond uit vier en twintig, meest metalen, stukken kanon, twee mortieren, twee houwitsers, kogels en bommen; ook ontbrak het geenszins aan buskruid. Op al hetwelk de Gelastigde Heeren zoodanige schikkingen maakten, als zij ter verdediging van het gewest best oordeelden.

De later verlatene schans werd, in het jaar 1824, met de daarin gevonden wordende gebouwen en daartoe behoorende gronden, door 's Lands Regering, aan de Maatschappij van Weldadigheid in vrucht- gebruik gegeven, ten einde de bedelaars en landloopers daarin op te

AARDRIJKSKUNDIG

WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDEN,

BIJEENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DERTIENDE DEEL.

—

A A N H A N G S E L.

—*~*~*—

TE GORINCHEM, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

—
1851.

V
10
1

OMMEDIJKSCHE-WATERING, water, prov. Zuid-Holland, gem. Soeterwoude, in eene Noordoostelijke rigting, loopende van de scheiding van Stompwijk naar de Zuidbuurtster-watering.

* OMMELANDERWIJK bestaat uit 181 h., bewoond door 258 huisgez., uitmakende eene bevolking van ruim 1050 zielen, van welke 850 Hervormd zijn. De h. liggen langs het Ommelandewijkster-diep. — De school wordt gemiddeld door 100 leerlingen bezocht.

* OMMELANDERWIJK-EN-ZUIDWENDING telt bijna 1580 zielen, onder welke ongeveer 410 Ledematen. — De kerk is een langwarpig vierkant gebouw.

* OMMEN gem. heeft behalve de in het Wbk. opgegevene fabrieken, ook nog 1 kalkbranderij en 1 koren- en pelmolen.

* OMMEREN paalt N. aan Ingen en Lienden, O. aan Meerten, Z. aan de Linge of Landwetering en de b. Zandwijk, W. aan Zandwijk, Maurik en Ingen. — Deze heerl. bevat het d. Ommere en en onderscheidene verstrooid liggende huizen; beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 647 bund. 45 v. r. 44 v. ell., waaronder 642 bund. 64 v. r. 42 v. ell. belastbaar land; telt er 76 h., bewoond door even zoo veel huisgez., uitmakende een bevolking van 450 inw. — De eerste die in de Herv. gem. het leeraarambt heeft waargenomen is geweest LUDOVICUS AB EDEL, die vóór het jaar 1618 herwaarts kwam en in het jaar 1657 overleed. — De Christelijk Afgescheidenen maken, met die van Ingen en Lienden, eene gem. uit, welke bij besluit van 15 Februarij 1845, goedgekeurd is, en 100 zielen, onder welke 55 ledematen, telt. — De eerste die, in deze gemeente, het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest JOHANNES CHRISTIAAN DONNER, die in het jaar 1848 herwaarts kwam en er nog staat. — De dorpschool wordt gemiddeld door 75 leerlingen bezocht. — Het adellijk geslacht van OMMEREN voerde *d'or au trois lions léopardés de sable, posés en pal* (d. i. goud, met drie loopende leeuwen, van sabel, boven elkander geplaatst), en doordien het zelfde wapen door het Geldersche geslacht VAN DEN STEENHUYZEN gevoerd werd, is het te denken, dat beide tot het zelfde geslacht behoorden. Later heeft de heerl. aan den huize VAN BOESICHEM behoort, waaruit zij, omstreeks het jaar 1180, in den huize VAN LYNDEN is overgegaan. In 1460, door JAN VAN GEMMENICH, verkocht zijnde aan GERARD VAN CULENBORG, bleef zij tot den 28 April 1698, in het grafelijke huis van CULENBORG, wordende zij op dien dag verkocht door LOUISE ANNA, Vorstin van Waldeck, Gravin van Pirmond en Culenborg, aan Vrouwe ANNA DE BIJE, douairière van DEN STEEN, Vrouwe van Waajestein. Tot heden is zij onafgebroken in het bezit van het geslacht van DEN STEEN gebleven, zijnde de tegenwoordige eigenaar de heer DIEDERIK JOHAN AREND FRANÇOIS VAN DEN STEEN, wonende op den huize Waajestein te Herwijnen. — Onder de heerlijke regten behoort de gedeeltelijke voordragt van het gemeentebestuur van Lienden. — Gedurende den tijd dat het geslacht des tegenwoordigen bezitters eigenaars geweest zijn, heeft hun familiewapen, ook voor wapen van OMMEREN gestrekt, zijnde een doorsneden (coupé) veld, het bovenste deel van zilver met drie hamers naast elkander van sabel (zwart), en het onderste geheel van de laatste kleur. — De kerk der Christelijk Afgescheidenen is een nieuw gebouw, zonder toren of orgel.

* OMMERSCHANS. De Herv. kerk, ongeschikt geworden zijnde tot de gemeenschappelijke godsverering, werd er, in het jaar 1847, een nieuw en ruimer bedehuis gebouwd, hetwelk den 15 Junij van dat jaar is ingewijd.